

פילוג בקרב שלוחת אלקאעדה בסוריה, על רקע חילוקי דעות קשים באשר לאופי הקשרים עם אימן אלט'ואהרי, מנהיג אלקאעדה

8 במרץ 2018

עיקרי המסמך

◀ בסוף פברואר 2018 הודיעו שש קבוצות של ג'האדיסטים הפועלות בצפון סוריה על פרישתם מהמטה לשחרור אלשאם ועל הקמת ארגון חדש בשם "ארגון שומרי הדת". בראש הארגון החדש עומד אבו המאם אלשאמי, פעיל אלקאעדה ותיק, שלחם ביחד עם אסאמה בן לאדן באפגניסטן, ונשלח לעיראק שם חבר לאבו מצעב אלזרקאוי (האב המייסד של דאעש). בקרב הנהגת הארגון החדש בולטת קבוצת פעילי אלקאעדה ממוצא ירדני, ומתנגדת לדרכו העצמאית של אבו מחמד אלג'ולאני, מנהיג המטה לשחרור אלשאם (ג'בהת אלנצרה בעבר).

◀ ברקע לפילוג (הנוסף) בשורות תומכי אלקאעדה בסוריה עומדת מחלוקת עזה בין הנהגת אלקאעדה ומנהיגה אימן אלט'ואהרי לבין אבו מחמד אלג'ולאני, מנהיג המטה לשחרור אלשאם. במוקד המחלוקת עומדת שאלת מהות הקשר בין אלקאעדה לבין השלוחה שלו בסוריה: האם השלוחה בסוריה רשאית לנהל מדיניות "סורית" עצמאית משלה, המתאימה עצמה לאילוצים הקשים להם היא נתונה, או שהיא כפופה להנחיות אימן אלט'ואהרי, שרשייתו (מרחוק) את תמונת המצב בסוריה ומערכת שיקוליו בכל הנוגע להתנהלות בסוריה שונים לחלוטין¹.

◀ ב-28 בנובמבר 2017 הגיעה מחלוקת זאת לשיאה כאשר אלט'ואהרי תקף בחריפות את המטה לשחרור אלשאם ואת מנהיגו אבו מחמד אלג'ולאני. אלט'ואהרי האשים אותם בהתנתקות משבועת האמונים של ג'בהת אלנצרה לאלקאעדה וברדיפה של תומכי אלקאעדה בסוריה. התקפה חריפה זאת באה לאחר גל מעצרים שביצע המטה לשחרור אלשאם בקרב עשרות פעילים המזוהים עם אלקאעדה המתנגדים לדרכו העצמאית של אלג'ולאני². בין העצורים היו אבו האמם אלשאמי (שעמד בראש "ארגון שומרי הדת", שהתפלג עתה מהמטה לשחרור אלשאם) ושורה של פעילים בכירים, הממלאים תפקידים בכירים בארגון החדש שהוקם, רבים מהם כאמור ממוצא ירדני.

הקמת "ארגון שומרי הדת" הינו מהלך נוסף בסדרה הארוכה של פילוגים בשלוחת אלקאעדה בסוריה ובעיראק (ראו נספח). פילוגים אלו, והיריבויות האישיות הנלווים אליהם, מחלישים מאוד את תומכי אלקאעדה בסוריה. להערכתנו ספק רב אם הארגון החדש שהוקם יוכל להתגבש לידי כוח אפקטיבי ובו בזמן

¹ דוגמא עדכנית לשוני זה ניתן למצוא בקריאת "ארגון שומרי הדת" הנאמן לאלט'ואהרי לחוש לעזרת הג'האדיסטים שבאלע'וטה המזרחית. הדבר מצביע על אי הבנת המציאות בסוריה. שכן ניסיון להעביר כוחות מאדלב לאלע'וטה המזרחית ספק אם יכול היה להועיל לג'האדיסטים שבאלע'וטה ומאידך היה מחליש מאוד את המטה לשחרור אלשאם במרחב אדלב, המעוז המשמעותי האחרון שלו בסוריה.

² פרוט ראו פרסום מרכז המידע מה-6 בדצמבר 2017: "מחלוקת חריפה בין המטה לשחרור אלשאם לבין אלקאעדה".

הקמתו מחלישה את המטה לשחרור אלשאם. המטה לשחרור אלשאם ניצב עתה בפני לחצים הולכים וגוברים, פנימיים וחיצוניים, אשר מחלישים את כוח עמידתו מול המשטר הסורי כאשר יסיים את המלאכה באלע'וטה המזרחית ויתפנה "לטפל" במרחב אדלב.

פרישת קבוצות המזוהות עם אלקאעדה מהמטה לשחרור אלשאם והקמת "ארגון שומרי הדת"

◀ בסוף פברואר 2018 הודיעו שש קבוצות של ג'האדיסטים פעילי אלקאעדה הפועלות בצפון סוריה על פרישתם מהמטה לשחרור אלשאם והקמת ארגון ג'האדיסטי חדש בשם "ארגון שומרי הדת" (תנטי'ם חראס אלדין). ששת הקבוצות הג'האדיסטיות, שנשבעו אמונים לארגון החדש ב-4 במרץ 2018, הינם: ג'יש אלמלאחם (צבא סיפורי הגבורה³), ג'יש אלסאחל (צבא החוף), ג'יש אלבאדיה (צבא המדבר), סראיא כאבל (פלוגות כאבול), ג'נד אלשריעה (צבא השריעה) וג'נד אלאקצא (ענב בלדי, אלעאלם, 28 בפברואר 2018).

מימין: סמל "ארגון שומרי הדת", שהוקם ע"י פורשים מהמטה לשחרור אלשאם. משמאל: נוסח שבועת האמונים של אחד מארגונים שפרשו (ג'יש אלמלאחם) ל"ארגון שומרי הדת" (חשבון הטוויטר נור סוריה, המזוהה עם ארגוני המורדים, 4 במרץ 2018).

◀ ב-26 בפברואר 2018 פרסם "ארגון שומרי הדת" כרוז, שכותרתו "הצילו את אוהל המוסלמים", עיקריו:⁴
 ♦ על הפעילים (הג'האדיסטים) באלע'וטה (המזרחית) עובר עתה סבל קשה: "... כיצד ינעמו לנו החיים כשעל אנשינו באלע'וטה מנסים את הפצצות והטילים הקטלניים ביותר בתקופה הנוכחית... איך

³ המילה **מלחמה** בשפה ערבית (ריבוי: **מלאחם**): אפוס, עלילות גבורה, פרזזה ושירה המאדירים קרבות אפיים.
⁴ הכרוז הראשון פורסם ב-26 בפברואר 2018 **בערבית**. ב-5 במרץ 2018 פרסם "ארגון שומרי הדת" את **הגרסה האנגלית** של הכרוז תחת הכותרת: "Save the Canopy of the Muslims". המונח בערבית "אוהל המוסלמים" (פסטאט אלמסלמין) מתייחס לחדית' (איסוף הלכות המיוחסות לנביא מחדד, העומדות ביסוד התורה שבעל פה באסלאם), שכותרתו: "אוהל המוסלמים ביום המערכה באלע'וטה". פירושים אפשריים לצירוף המילים "אוהל המוסלמים" הינם כינוי למרכז המדינה או למחנה הג'האד (טריק אלח'לאס, אתר אסלאמי המטיף להתאסלמות, 13 ביולי 2014).

אתם יכולים לאכול, לשתות ולחיות חיי נועם ונוחות בעת שאחיכם נשרפים בנפלאם וזרחן, נקברים תחת הריסות בתיהם...".

♦ **יש לתמוך בפעילים (הג'האדיסטים) שבאלע'וטה המזרחית:** "הוי עמנו, דעו כי כאשר המשטר יסיים [את כיבושה של] אלע'וטה, הרי שגורלכם הינו גורלם, במידה שלא תיתמכו בהם מעתה. הפנו את רוביכם ונשקכם לעבר אויבכם ודעו, שאם תתמכו [באנשינו באלע'וטה], אז אללה יביא לניצחונכם... אנו מבטיחים לכם אחינו, שנעשה את מירב מאמצינו על מנת להסיר את המצור מעליכם...".

♦ **יש לאחד את הפלגים [הג'האדיסטים] הפועלים בסוריה:** "... אנו דורשים מהפלגים הנלחמים בסוריה רבתי להפסיק את הלחימה בינינו על מנת שנוכל להתפנות לחובה עצומה זו... נחוש כולנו להדוף אויב עוין זה, על מנת שנקל על אנשינו באלע'וטה".

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 أليس فينا رجل رشيد؟
 أما يهزّ قلوبكم وينمي حماسكم أن إخواننا لكم قد أحاط بهم العدو
 وسامهم ألوان القصة؟
 أمّاكلون وتشيرون وتعمسون وإخوانكم هناك يحترقون بالنابالم
 والفوسفور وينفون تحت انقاض بيوتهم، ويتأمون على الجمر؟

يا أمة الإسلام:
 انقذوا أهلكم وإخوانكم في فسطاط المسلمين (العوطة الشرقية)
 واعلموا يا قومنا إن انتهى النظام من العوطة فمصيركم مصيرهم
 إن لم تنصروهم من الآن.
 وجهوا حمم بنادقكم وأسلحتكم نحو عدوكم واعلموا أنكم إن
 تنصروا الله ينصركم.

ونقول لأهلنا في العوطة:
 عذراً... لقد خذلكم الكثير، وترككم لقمة سائغة، ولا حيلة
 لنا، لكن نعدكم وإخواننا أننا سنبدل قساري جهنم لنفك عنكم
 الحصار أو نطعن ظالمكم في خصرته، لنشل حركته أو نشغله
 عنكم، فنحورنا دون تحوركهم ونملأنا دون دمانكم.

وبالنسبة للفصائل:
 وإنما نطالب الفصائل المتقاتلة في الشام وقف الاقتتال فيما بينها
 حتى تنفرغ لهذا الواجب العظيم، فالوقت يدركنا والواجب كبير،
 والأمانة عظيمة، فلنهب جميعاً لنقع هذا العدو الصائل، ولنخفف عن
 أهلنا في العوطة فسطاط.

والحمد لله رب العالمين
 تنظيم حراس الدين
 ٢٠١٧

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 أنقذوا فسطاط المسلمين

قال تعالى: أَوَلَمْ نَشْتَرِكْكُمْ فِي الَّذِينَ قَتَلْتُمْ النُّصْرَةَ سورة
 الأنفال. قال صلى الله عليه وسلم: (من نفس عن مؤمن كربة من
 كرب الدنيا، نفس الله عنه كربة من كرب يوم القيامة).
 وقال: (أما من امرئ ينصر مسلماً في موضع ينتقص فيه من
 عرضه، وينتهك فيه من حرمة، إلا نصره الله في موطن يحب
 نصرته).

وقال: (كونوا عباد الله إخواناً، المسلم أخو المسلم لا يظلمه
 ولا يخذله ولا يحقره، التقوى هاهنا) ويشير إلى صدره ثلاث مرات،
 ومعنى قوله (لا يخذله) قال العلماء: الخذل ترك الإعانة والنصر،
 ومعناه: إذا استعان به في دفع ظالم ونحوه لزمه إعانته إذا أمكنه،
 ولزمه أي: وجب عليه إعانته إذا أمكنه، ولم يكن له عذر شرعي،
 وفي رواية: أن النبي قال عن المسلم أخو المسلم: (اليسلمة)
 قال: أسلمه فلائقاً فلائقاً إذا ألقاه إلى الهلكة ولم يحمه من عدوه،
 فإذا أسلمه أي تركه بين يدين عدوه ويعتدي عليه ويظلمه ويعتدي
 عليه يسومه سوء العذاب، ويقتله ويعتدي على ماله وعرضه، إذ من
 شروط الأخوة الإسلامية أنه لا يخذله ولا يسلمه ولا يتركه نهياً للعدو.

أيها المسلمون:
 إن الأمة الإسلامية مزّت وتمزّ بماسي عديدة في هذا العصر، ومن
 مأساها عوطة دمشق اليوم، فكيف يطيب لنا عيش وأهلنا في
 العوطة يجرب عليهم مختلف القنابل والصواريخ الأشد فتكاً في
 عصرنا الحالي؟

٢٠١٧

הכרזת הראשון של "ארגון שומרי הדת", שהוקם ע"י פורשים מהמטה לשחרור אלשאם (חשבון הטוויטר הרשמי של "ארגון שומרי הדת" [تنظيم حراس الدين@horas_alden], 27 בפברואר 2018).

הנהגת "ארגון שומרי הדת"

◀ הנהגת "ארגון שומרי הדת" מורכבת מפעילים בכירים של אלקאעדה בסוריה בקרבם בולטת קבוצת פעילים ממוצא ירדני, שהייתה קשורה בעבר לאבו מצעב אלזרקאוי, מייסד שלוחת אלקאעדה בעיראק (שממנה צמח דאעש). פעילים אלו התנגדו למדיניות "הסורית" של אבו מחמד אלג'ולאני ולמה שנתפס בעיניהם כהתרופפות ומאוחר יותר ניתוק הקשרים בינו לבין אלקאעדה. בסוף נובמבר 2017 ביצע המטה לשחרור אלשאם גל מעצרים בקרב מתנגדיו של אבו מחמד אלג'ולאני, שבהם בלטה "הקבוצה הירדנית". הפעילים הללו הואשמו בכך שפעלו למוטט את המטה לשחרור אלשאם באמצעות הפצת שמועות ועידוד מרי בקרב פעילי המטה. המטה לשחרור אלשאם הפיץ כרוז, אשר בו הוא שם אחד הפעילים הללו, שיח' סאמי אלערידי (ראו להלן), בהפצת כרוז בו נרמז שאבו מחמד אלג'ולאני רימה את אימן אלט'ואהרי. בהתמודדות

הפנימית במטה לשחרור אלשאם הייתה ידו של אבו מחמד אלג'ולאני על העליונה ועל רקע זה פרשו מתנגדיו מהארגון והקימו את הארגון החדש.

◀ מנהיג "ארגון שומרי הדת" הינו סמיר חג'אזי, המכונה אבו המאם אלשאמי (או פארוק הסורי). אבו המאם אלשאמי הינו פעיל ממוצא סורי, ששהה באפגניסטאן בשנים 1998-1999. הוא נשבע אמונים לאסאמה בן לאדן והצטרף ללוחמיו. כמה חודשים לפני הפלישה האמריקאית הוא נשלח לעיראק "למשימה סודית", מטעם אלקאעדה שם פגש את אבו מצעב אלזרקאוי (האב המייסד של דאעש)⁵. אבו המאם אלשאמי נעצר בעיראק ע"י השלטונות העיראקים, שהה בכלא פרק זמן קצר, והועבר לידי המשטר הסורי (כנראה משום שמוצאו היה מסוריה). הוא שוחרר ע"י הסורים ונמלט ללבנון בשנת 2005, כאשר השלטונות הסורים ביצעו גל של מעצרים בקרב פעילים, שהשתייכו ל"ארגונים קיצוניים". בלבנון הוא נעצר באשמת מעורבות בטרור והיה אסור במשך חמש שנים בכלא רומיה.

◀ ב-2005 השתחרר אבו המאם אלשאמי, חזר לאפגניסטאן שם פעל תחת פיקודו של פעיל ג'האדיסטי בכיר המכונה עטיה אללה הלובי. פעיל זה הטיל עליו לפעול בסוריה ולהישמע ישירות לאלקאעדה. לאחר פרוץ מלחמת האזרחים הוא הצטרף לג'בהת אלנצרה ושימש כמפקד הצבאי הכללי שלה. באוקטובר 2017 הוא הכריז על הקמת ארגון ג'האדיסטי המורכב ממהגרים בשם אנצאר אלפרקאן (אנשי הקוראן), שראה עצמו כשלוחה של אלקאעדה בסוריה. ארגון אנצאר אלפרקאן דוכא ע"י המטה לשחרור אלשאם, שעצר עשרות מפעיליו ובהם את אבו המאם אלשאמי (סוף נובמבר 2017).

אבו המאם אלשאמי בעת ששימש כמפקד הצבאי הכללי של ארגון ג'בהת אלנצרה (אלג'זירה, 6 במרץ 2018).

⁵ אבו מצעב אלזרקאוי הגיע לעיראק בשנת 2002, לפני כניסת ארה"ב לעיראק. הוא הקים באזור הכורדי של צפון עיראק ארגון ג'האדיסטי כורדי בשם אנצאר אלאסלאם ובהמשך ארגון ג'האדיסטי משלו בשם אלתוהיד ואלג'האד ("אחדות האל והג'האד"). לאחר פלישת ארה"ב לעיראק הצטרף אלזרקאוי לקבוצות החמושות, שפתחו בלחימה נגד צבא ארה"ב, והפך לדמות בולטת בקרב המורדים. באוקטובר 2004 הצטרף ארגונו לאלקאעדה. אלזרקאוי נשבע אמונים לאסאמה בן לאדן והקים ארגון בשם "אלקאעדה בארץ שני הנהרות" (קרי, עיראק). בהמשך התגלעו חילוקי דעות עקרוניים ומעשיים בין אלזרקאוי לאסאמה בן לאדן ויחסיו של אלזרקאוי עם בן לאדן והנהגת אלקאעדה הידרדרו.

◀ להלן מידע אודות בכירים נוספים מאלקאעדה, שעליהם דווח כי הם **משתייכים להנהגת "ארגון שומרי הדת"**:

◆ **איאד אלטובאסי, המכונה אבו ג'ליביב הירדני:** פעיל אלקאעדה ממוצא ירדני המכהן כ"מספר 2" בהנהגת "ארגון שומרי הדת" (אלמדן, לבנון, 2 במרץ 2018). הוא לחם בעיראק והיה שותף להקמת ג'בהת אלנצרה בסוריה. שימש כ**מפקד ג'בהת אלנצרה בדרעא** אך **פרש מהארגון** לאחר ההכרזה על הקמת המטה לשחרור אלשאם והמחלוקת הקשה שפרצה בין הארגון החדש לבין הנהגת אלקאעדה (ינואר 2017). בסוף נובמבר 2017 הוא נעצר ע"י תומכיו של אבו מחמד אלג'ולאני במטה לשחרור אלשאם יחד עם עשרות פעילים נוספים, תומכי אימן אלט'ואהרי.

איאד אלטובאסי המכונה אבו ג'ליביב הירדני
(טופ ניז, אתר חדשות, המזוהה עם המשטר הסורי, 23 באוגוסט 2016).

◆ **בלאל ח'ריסאת, המכונה אבו ח'דיג'ה הירדני:** פעיל אלקאעדה ממוצא ירדני, מהמפקדים הבולטים של שלוחת אלקאעדה בסוריה על גלגוליה השונים (ג'בהת אלנצרה, החזית לשחרור אלשאם, המטה לשחרור אלשאם). שימש במגוון תפקידים ובתוכם אמיר "גזרת הגבול" (כנראה מרחב דרעא) ואחראי ההלכה במספר אזורים בסוריה ובהם אלע'טה המזרחית ומרחב חמץ. בתפקידו האחרון הוא שימש כאחראי ההלכה באזור אדלב. בתחילת אוגוסט 2016, לאחר הודעת ג'בהת אלנצרה על הקמת החזית לשחרור אלשאם, הודיע אבו ח'דיג'ה הירדני על **התנתקותו מהמסגרת החדשה שהוקמה**. זאת, לטענתו, בשל ניתוק הקשר בין המטה לשחרור אלשאם לבין ארגון האם אלקאעדה.

בלאל ח'ריסאת המכונה אבו ח'דיג'ה הירדני (ערבי 21, 23 באוגוסט 2016).

◆ השיח' הד"ר סאמי אלערידי, המכונה אבו מחמוד אלשאמי: איש דת ירדני יליד עמאן, אשר היווה סמכות הלכתית בכירה בג'בהת אלנצרה. אחד מבכירי אלקאעדה בסוריה נמנה על הפעילים שנעצרו ע"י תומכי אבו מחמד אלג'ולאני בגל המעצרים, שבוצע בסוף נובמבר 2017.⁶

סאמי אלערידי מטיף בשבח הג'האד בפני פעילי ג'בהת אלנצרה (<http://www.dailymotion.com>).

◆ אבו עבד אלרחמן אלמכי: אחד ממפקדי אלקאעדה, אשר כיהן במועצת השורא (גוף ההנהגה העליון) של החזית לשחרור אלשאם. בנוסף לכך הוא שימש כאמיר של קבוצה בשם "צבא ספורי הגבורה" (ג'יש אלמלאחם), שפעילה במסגרת המטה לשחרור אלשאם. קבוצה זאת פרשה מהמטה לשחרור אלשאם, יחד עם חמש קבוצות נוספות, והצטרפה ל"ארגון שומרי הדת".

◆ ח'אלד אלערוורי, המכונה אבו אלקסאם הירדני: פעיל אלקאעדה ממוצא ירדני, ששהה בעיראק ושימש כסגנו של אבו מצעב אלזרקאוי. במהלך שהותו בעיראק הוכרז על מותו בתקיפה אווירית אמריקאית ב-2006 אך הידיעה לא הייתה נכונה. בסוף נובמבר 2017 הוא נעצר ע"י תומכיו של אבו מחמד אלג'ולאני במטה לשחרור אלשאם, יחד עם עשרות פעילים נוספים.

⁶ ראו פרסום מרכז המידע מה-18 בפברואר 2014: "שיח' סאמי אלערידי: דיוקנו של איש דת ירדני המשמש סמכות הלכתית בכירה עבור ג'בהת אלנצרה, השלוחה הסורית של אלקאעדה. השיח' מטיף להקים בסוריה מדינה אסלאמית באמצעות הג'האד תוך הבעת נכונות לגילויי פרגמטיות לצורך השגת המטרה".

נספח

פילוגים ואיחודים בקרב הארגונים הג'האדיסטים המזוהים עם אלקאעדה בעיראק ובסוריה

- ◀ **2004** – הקמת שלוחה של אלקאעדה בעיראק בהנהגת **אבו מצעב אלזרקאוי** בשם "אלקאעדה בארץ שני הנהרות" (קרי, עיראק).
- ◀ **יוני 2006** – אבו מצעב אלזרקאוי נהרג ע"י האמריקאים בסיכול ממוקד.
- ◀ **אוקטובר 2006** – הקמת מסגרת-על בעיראק של כמה ארגונים ג'האדיסטים, שנקראה **המדינה האסלאמית בעיראק (ISI)**.
- ◀ **2010** – הנהגת המדינה האסלאמית בעיראק חוסלה ע"י כוחות ביטחון עיראקים בשיתוף עם הכוחות האמריקאים. את מקום ההנהגה הקודמת תפס **אבו בכר אלבע'דאדי, המנהיג הנוכחי של דאעש**.
- ◀ **ינואר 2012** – הוקם ארגון **ג'בהת אלנצרה ("חזית הסיוע")**, השלוחה הסורית של המדינה האסלאמית בעיראק, בראשות **אבו מחמד אלג'ולאני**.
- ◀ **אפריל 2013** – אבו בכר אלבע'דאדי הודיע על איחוד בין המדינה האסלאמית בעיראק לבין ג'בהת אלנצרה בראשותו. שם הארגון החדש: "**המדינה האסלאמית בעיראק ובאלשאם (ISIS, דאעש)**". אבו מחמד אלג'ולאני התנגד למהלך, סרב להכפיף עצמו לאלבע'דאדי, ונשבע אמונים לאימן אלט'ואהרי.
- ◀ **יולי 2016** – ארגון ג'בהת אלנצרה הודיע על הקמת מסגרת-על חדשה בשם **ג'בהת פתח אלשאם** (החזית לשחרור אלשאם). המהלך נתקל בהתנגדות של אימן אלט'ואהרי ותומכיו בסוריה.
- ◀ **ינואר 2017** – הוקמה מסגרת-על חדשה של חמש קבוצות מורדים **בדומיננטיות של אבו מחמד אלג'ולאני, בשם המטה לשחרור אלשאם** (היאית תחריר אלשאם). המהלך נתקל בהתנגדות של אימן אלט'ואהרי ותומכיו בסוריה.
- ◀ **פברואר 2018** – הוקם ארגון חדש המזוהה עם הנהגת אלקאעדה בשם "**ארגון שומרי הדת**", בראשות **אבו המאם אלשאמי**.